

OKRESNÝ ÚRAD KOŠICE
odbor starostlivosti o životné prostredie
oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja
Komenského 52, 041 26 Košice

Číslo: OU-KE-OSZP1-2025/003010

Košice, 28.07.2025

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja (ďalej aj ako len „okresný úrad v sídle kraja“), ako príslušný orgán štátnej správy starostlivosti o životné prostredie podľa § 4 ods. 1 zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 55 písm. a) zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o EIA“), na základe výsledkov procesu posudzovania vykonaného podľa príslušných ustanovení zákona o EIA, vydáva v súlade s § 14 zákona o EIA

Z Á V E R E Č N É S T A N O V I S K O
č. OU-KE-OSZP1-2025/003010

I. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O OBSTARÁVATEĽOVI

1. Názov

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Okresný úrad Košice
Odbor starostlivosti o životné prostredie

2. Identifikačné číslo

00 151 866

3. Adresa sídla

Komenského 52, 041 26 Košice

4. Meno, priezvisko, adresa, telefónne číslo oprávneného zástupcu obstarávateľa

JUDr. Henrieta Halászová
vedúca odboru starostlivosti o životné prostredie Okresného úradu Košice
Komenského 52
041 26 Košice
tel.: 055/6001 250
e-mail: henrieta.halaszova@minv.sk

II. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O STRATEGICKOM DOKUMENTE

1. Názov

„Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ (ďalej aj ako len „PZKO“).

2. Charakter

Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj je strategický dokument, ktorý na základe analýzy súčasného stavu ovzdušia, identifikácie zdrojov znečistenia a trendov vývoja kvality ovzdušia definuje potreby regiónu v oblasti znižovania emisií a ochrany zdravia obyvateľstva. Dokument predstavuje komplexný rámec pre krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele zamerané na zlepšenie kvality ovzdušia v dotknutých oblastiach. Stanovuje priority opatrení, ktoré reagujú na aktuálne prekračovanie limitných a cieľových hodnôt znečisťujúcich látok (najmä PM₁₀, PM_{2,5} a benzo(a)pyrén) a zároveň identifikuje dostupné nástroje a zdroje na ich implementáciu. Cieľom PZKO je dosiahnuť zníženie emisií z hlavných sektorov – najmä priemyslu, dopravy a vykurovania domácností – a tým prispieť k ochrane zdravia obyvateľov a zlepšeniu celkovej environmentálnej situácie v regióne.

3. Hlavné ciele

Hlavným cieľom PZKO je dosiahnutie dobrej kvality ovzdušia v aglomerácii Košice a v zóne Košický kraj tak, aby sa navrhnutými opatreniami a ich aplikáciou zabezpečilo zníženie koncentrácií znečisťujúcich látok (PM₁₀, PM_{2,5} a BaP) v ovzduší pod limitné a cieľové hodnoty pre zdravie ľudí, ekosystémy a vegetáciu, v čo najkratšom čase a dlhodobo.

Za účelom naplnenia cieľa PZKO definuje, tak pre aglomeráciu Košice, ako aj zónu Košický kraj, súbor opatrení:

- prioritných,
- podporných,
- výhľadových.

Návrhy opatrení sú smerované do identifikovaných problémových sektorov, resp. smerované sú na riešenie problémových zdrojov.

Časový harmonogram realizácie opatrení je pre prioritné a podporné opatrenia určený na obdobie rokov 2025 – 2027, pričom v roku 2028 sa preskúma a vyhodnotí PZKO podľa § 9 ods. 9 zákona o ochrane ovzdušia. V závislosti od výsledkov sa následne aplikujú kroky v zmysle zákona o ochrane ovzdušia.

4. Stručný opis obsahu strategického dokumentu

Úvod

Zhrnutie

1. Zodpovedné orgány

1.1. Kontaktné údaje osôb zodpovedných za vypracovanie a vykonanie programu na zlepšenie kvality ovzdušia

1.2. Poradný výbor zriadený pre riadenie procesu prípravy, vypracovania a schválenia PZKO

1.3. Pracovná skupina zriadená na prípravu a vypracovanie návrhu PZKO

2. Základné informácie o území zóny/aglomerácie

2.1. Všeobecné informácie charakterizujúce zónu alebo aglomeráciu

2.1.1 Správne členenie územia

2.1.2. Topografia a orografia daného územia

2.1.3. Krajinný ráz a údaje o využívaní územia

2.1.4. Hlavné dopravné koridory

2.2. Ciele, vyžadujúce osobitnú ochranu kvality ovzdušia

2.3. Monitorovanie kvality ovzdušia

3. Znečistenie ovzdušia a jeho rozptyl v danom území

3.1. Prúdenie vzduchu, rozptylové podmienky, klimatické podmienky

3.2. Charakteristika územia zasiahnutého znečistením ovzdušia

4. Hodnotenie a vývoj kvality ovzdušia v zóne/aglomerácii

- 4.1. Techniky/spôsobý hodnotenia kvality ovzdušia
- 4.2. Vývoj kvality ovzdušia na základe údajov z monitorovania
- 4.3. Hodnotenie kvality ovzdušia na základe modelovania
- 4.4. Vymedzenie oblastí riadenia kvality ovzdušia
- 4.5. Vplyv kvality ovzdušia na ľudské zdravie
5. Pôvod znečistenia ovzdušia v danej zóne (aglomerácií)
 - 5.1. Zoznam významných zdrojov emisií
 - 5.2. Celkové množstvo emisií
 - 5.3. Znečistenie ovzdušia z iných regiónov
6. Analýza situácie
 - 6.1. Podiel zdrojov na znečistení ovzdušia
 - 6.2. Potenciálne opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia
7. Doteraz prijaté opatrenia a projekty v riadení kvality ovzdušia
 - 7.1. V minulosti prijaté opatrenia v PZKO z roku 2013
 - 7.2. Ďalšie realizované opatrenia mimo navrhovaných opatrení
8. Aktuálne opatrenia a projekty na zlepšenie kvality ovzdušia
 - 8.1. Prioritné opatrenia pre aglomeráciu Košice a Košický kraj
 - 8.2. Prierezové opatrenia, podporné opatrenia
 - 8.3. Zodpovedné osoby za realizáciu opatrenia
 - 8.4. Časový harmonogram realizácie opatrenia
 - 8.5. Indikátory na sledovanie plnenia opatrení
 - 8.6. Predpoklad zlepšenia kvality ovzdušia v časovom horizonte
 - 8.6.1. Hodnotenie účinností opatrení O.1 a V.7
 - 8.6.2. Hodnotenie predpokladanej účinností prvého kola výzvy Obnov dom mini 2
9. Dlhodobé opatrenia a projekty
10. Použitá literatúra
11. Príloha

5. Vzťah k iným strategickým dokumentom

Plán PZKO má vzájomné prepojenie s množstvom dokumentov, nie len na národnej, ale aj na európskej úrovni. Základnými dokumentami sú predchádzajúce PZKO, ktoré boli vypracované v roku 2013 pre oblasti riadenia kvality ovzdušia:

- územie mesta Košice a územie obcí Bočiar, Haniska, Sokoľany, Veľká Ida
- územie mesta Krompachy
- územie mesta Strážske

Súvisiace strategické dokumenty:

- Európska zelená dohoda
- Akčný plán EÚ: „Dosahovanie nulového znečistenia ovzdušia, vody a pôdy“
- REPowerEU
- Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky V.
- Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030
- Strategický plán rozvoja dopravy SR do roku 2030
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike
- Národný program znižovania emisií
- Návrh stratégie na zlepšenie kvality ovzdušia
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2023 – 2027
- Územný plán veľkého územného celku (ÚPN VÚC) Košický kraj v znení zmien a doplnkov
- Regionálna integrovaná územná stratégia (RIÚS) Košického samosprávneho kraja 2014 – 2020
- Vodíková stratégia Košického kraja

- Plán udržateľnej mobility Košického samosprávneho kraja
- Plán dopravnej obslužnosti Košického samosprávneho kraja
- Stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky Košického kraja 2022 – 2027 – 2030
- Nízkouhlíková stratégia organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja
- Stratégia rozvoja dopravy a dopravných stavieb mesta Košice
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Košice a jeho funkčnej oblasti 2022 – 2027
- Konceptia rozvoja mesta Košice v oblasti tepelnej energetiky
- Nízkouhlíkové stratégie miest a obcí v kraji
- Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja miest a obcí v kraji
- Integrovaná územná stratégia udržateľného mestského rozvoja funkčného územia mesta Košice

III. POPIS PRIEBEHU PRÍPRAVY A POSUDZOVANIA

1. Vecný a časový harmonogram prípravy a schvaľovania

V zmysle zákona o EIA je „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ strategickým dokumentom s regionálnym dosahom. Postup posudzovania návrhov strategických dokumentov upravuje druhá časť zákona o EIA. Zákon o EIA zohľadňuje požiadavky Smernice 2001/42/ES Európskeho parlamentu a Rady z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie (tzv. smernica SEA).

Cieľom procesu SEA je zahrnúť výsledky posudzovania dopadov strategického dokumentu na životné prostredie a zdravie ľudí do rozhodovacieho procesu na úrovni kraja, so zohľadnením stanovísk dotknutých orgánov, organizácií a verejnosti.

Proces oboznamovania verejnosti a ďalších zainteresovaných subjektov so Stratégiou začal vypracovaním a zverejnením Oznámenia o strategickom dokumente (máj 2024), v súlade s požiadavkou § 5 zákona o EIA. Oznámenie o strategickom bolo predložené podľa § 5 ods. 1 zákona o EIA príslušnému orgánu – Okresnému úradu Košice, odboru starostlivosti o životné prostredie. Oznámenie o strategickom dokumente okresný úrad v sídle kraja doručil dotknutým subjektom a dotknutým obciam a zverejnil ho v centrálnom informačnom systéme dňa 10.05.2024.

Príslušný orgán súčasne so zverejnením dokumentu oznámil dotknutým orgánom, že stanoviská k Oznámeniu je možné predkladať do 15 dní od jeho uverejnenia. Na Okresný úrad Košice bolo doručených 210 stanovísk, ktoré sú uvedené v Prílohe č. 9 Správy o hodnotení s názvom „Vyhodnotenie stanovísk doručených k oznámeniu o strategickom dokumente“.

Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a Košický kraj ako strategický dokument podľa § 3 písm. d) zákona o EIA podlieha povinnému posudzovaniu vplyvov v súlade s § 4 ods. 1 zákona o EIA.

Rozsah hodnotenia bol spracovaný na základe informácií uvedených v oznámení o strategickom dokumente a stanovísk doručených k tomuto oznámeniu a zverejnený okresným úradom v sídle kraja ako príslušným orgánom podľa zákona o EIA dňa 25.07.2024 pod č. OU-KE-OSZP1-2024/028139 v centrálnom informačnom systéme.

Verejnosť sa mohla k Rozsahu hodnotenia vyjadriť v lehote do 10 dní od jeho zverejnenia na centrálnom informačnom systéme, t. j. 04.08.2024. V stanovenej lehote bolo doručených 15 stanovísk k Rozsahu hodnotenia, ktoré sú uvedené v Prílohe č. 10 Správy o hodnotení s názvom „Vyhodnotenie stanovísk doručených k rozsahu hodnotenia strategického dokumentu“.

Správu o hodnotení strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ vypracovala Slovenská agentúra životného prostredia v zastúpení Ing. Andrea Saxová a kol., v januári 2025.

Vypracovanie Správy o hodnotení zahŕňalo v zmysle štruktúry požadovanej prílohou č. 4 zákona o EIA predovšetkým tieto oblasti:

- Posúdenie súčasného stavu relevantných oblastí, ich trendov a vývoja v prípade, ak by sa ciele a opatrenia strategického plánu nerealizovali;
- Posúdenie cieľov vo vzťahu k iným relevantným strategickým dokumentom na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni;
- Posúdenie významných účinkov stratégie na životné prostredie vrátane zdravia;
- Posúdenie kumulatívnych vplyvov strategického dokumentu;
- Posúdenie cezhraničných vplyvov;
- Návrh opatrení na zmiernenie vplyvov;
- Návrh monitorovania implementácie stratégie.

V rámci jednotlivých tematických okruhov boli rozpracované aj špecifické požiadavky Rozsahu hodnotenia. Spôsob ich zohľadnenia bol prehľadne spracovaný v texte a prílohe č. 9 Správy o hodnotení.

Výsledok posúdenia bol uvedený v správe o hodnotení vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie a zverejnený na webovom sídle www.enviroportal.sk dňa 15.01.2025.

Stanoviská k Správe o hodnotení a k návrhu PZKO bolo možné predkladať do 21 dní od zverejnenia (do 05.02.2025). K Správe o hodnotení bolo zaslaných 11 stanovísk.

Verejné prerokovanie Správy o hodnotení vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie a návrhu strategického dokumentu sa uskutočnilo dňa 04.02.2025 o 10:00 hod. v zasadačke č. 101 na Okresnom úrade Košice, Komenského 52 v Košiciach. Priebeh verejného prerokovania je zaznamenaný v Zázname z verejného prerokovania.

Následne príslušný orgán, okresný úrad v sídle kraja podľa § 13 ods. 4 zákona o EIA určil spracovateľa odborného posudku listom č. OU-KE-OSZP1-2025/003010-421 zo dňa 12.05.2025. Vypracovaním posudku bola poverená spoločnosť ENVICONSLT spol. s r.o., Obežná 7, 010 08 Žilina.

2. Orgán kompetentný na jeho prijatie

Okresný úrad v sídle kraja Košice, Komenského 52, 040 26 Košice

3. Druh prijatia, rozhodnutia

Vydanie dokumentu PZKO pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj, zverejnenie na webovom sídle Okresného úradu Košice a na webovom portáli o životnom prostredí v súlade s § 9 ods. 8 zákona č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

4. Vypracovanie Správy o hodnotení strategického dokumentu

Správu o hodnotení strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ vypracovala Slovenská agentúra životného prostredia v zastúpení Ing. Andrea Saxová a kol., v januári 2025.

5. Posúdenie správy o hodnotení strategického dokumentu

Spracovateľ odborného posudku bol určený listom okresného úradu v sídle kraja č. OU-KE-OSZP1-2025/003010-421 zo dňa 12.05.2025. Vypracovaním posudku bol poverený

ENVICONSLT spol. s r.o., Obežná 7, 010 08 Žilina, zapísaný v zozname odborne spôsobilých osôb pod číslom 6/98 – OPV-PO z 12.10.1998.

Spracovateľ odborného posudku po doplnení informácií vyžadovaných v procese pripomienkovania Správy o hodnotení, týkajúcich sa najmä oblastí riadenia kvality ovzdušia, vplyvov významných priemyselných zdrojov, ako aj cezhraničného prenosu znečisťujúcich látok, odporučil schválenie strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ v znení, v ktorom bol predložený na posudzovanie vplyvov na životné prostredie, a na základe ktorého bola vypracovaná Správa o hodnotení. Pri ďalšom schvaľovaní je potrebné zohľadniť navrhované opatrenia zamerané na zníženie emisií najmä z lokálnych kúrenísk a priemyselných zdrojov.

6. Stanoviská predložené k Správe o hodnotení a ich vyhodnotenie

Z celkového počtu 11 prijatých stanovísk k správe o hodnotení bolo 5 takých, ktoré so Správou o hodnotení a strategickým dokumentom súhlasili alebo k nim nemali žiadne pripomienky

Zo zvyšných 6 stanovísk boli 4 také, ktoré vyžadujú úpravu strategického dokumentu. Zvyšné 2 stanoviská neboli akceptované z dôvodu, že nie sú relevantné pre samotný strategický dokument ani pre Správu o hodnotení.

Národná diaľničná spoločnosť, a. s., Dúbravská cesta 14, 841 04 Bratislava (ďalej len „NDS“), list č 8326/80302/2025, zo dňa 07.02.2025.

NDS po dôkladnom preštudovaní dokumentov **nemá pripomienky** k Správe o hodnotení vplyvov strategického dokumentu.

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko je bez pripomienok. Nevyplýnula potreba zapracovania žiadnych konkrétnych podmienok do finálnej verzie dokumentu.

Slovenský hydrometeorologický ústav, Jeséniová 17, P. O. BOX 15, 833 15 Bratislava 37 (ďalej len „SHMÚ“), list č. 800-1406/2025/2723 zo dňa 03.02.2025)

Jednotlivé body stanoviska sa odvolávajú na čísla strán dokumentu "Správa o hodnotení strategického dokumentu — Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj" nasledovne:

- **„Str. 32: „Priemerné ročné koncentrácie znečisťujúcich látok z domácich kúrenísk tvoria v prípade PM 40 % z celkových koncentrácií a v prípade BaP 70 %“.**

Toto tvrdenie sa odvoláva na kapitolu III.1.3.3., ktorá sa týka modelu RIO. Z modelu RIO nie je možné odvodiť informáciu o podiele jednotlivých zdrojov na koncentráciách jednotlivých znečisťujúcich látok, a preto nie je zrejmé, čím je podložené toto tvrdenie.

- **Str. 37: v poznámkach pod čiarou je uvedené, že „Náhľad na nižšie uvedenú mapu však poukazuje na to, že sa môže jednať o obec Ardovo, v okrese Rožňava“.**

Nie je zrejmé, odkiaľ pochádza táto informácia, mapový podklad nemá rozlíšenie postačujúce na identifikáciu jednotlivých obcí a tiež interpolačný model RIO nemôže byť použitý ako jediný zdroj na takéto tvrdenie.

- **Str. 38: „S ohľadom na metodiku hodnotenia, vyššie spomínané obce zaradené k ORKO predstavujú obce, na území ktorých bola podľa modelovania prekročená limitná hodnota pre PM alebo cieľová hodnota pre BaP a tiež obce, kde bolo prekročenie limitnej či cieľovej hodnoty zistené meraním“.**

Zdôvodnenie zaradenia obcí do ORKO je neúplné, kritéria v metodike integrovaného hodnotenia sú komplexnejšie.

- **Str. 94** a ďalej: V súbore odporúčaní, ktoré smerujú k podpore pozitívnych vplyvov strategického dokumentu a k odstráneniu neurčitostí sú uvedené odporúčania:
- **„vo vysokom rozlíšení zabezpečiť modelovanie situácie v juhozápadnej časti okresu Rožňava pre BaP. S ohľadom na zistené výsledky prehodnotiť stupne rizika v obciach a podľa toho stanoviť a aktualizovať možnosti riešenia možnosti zapojenia sa do výzvy - obnov dom mini, resp. zabezpečenia jej pokračovania a oprávnenosti obcí podľa výsledkov podrobného modelovania,“**

Modelovanie s vysokým rozlíšením navrhovanej oblasti bude doplnené na požiadanie.

- **„Za účelom odstránenia neurčitosti súvisiacej so vstupnými údajmi z hodnotenia kvality ovzdušia na základe modelovania sa odporúča strategický dokument aktualizovať tak, aby obsahoval najnovšie dostupné údaje, vrátane exaktných vstupných údajov (vrátane absolútnych čísel) a na ich základe aj navrhol relevantné opatrenia účinné pre všetky oblasti s významne zhoršenou kvalitou ovzdušia. Alternatívou riešenia tejto neurčitosti je do strategického dokumentu uviesť odôvodnenia a vysvetlenia využitia starších údajov, s popisom rozdielov s ohľadom na ich reprezentatívnosť,“**

Zdôvodnenie aktuálne dostupných údajov pre domáce kúreniská je podrobne popísané v PZKO v kapitole 5.1. Lepšie dáta, žiaľ, nie sú dostupné.

Formulácia „absolútne čísla“ je neobvyklá a nie je jasný jej význam. Táto formulácia sa nachádza v texte viackrát.

- **„vo väzbe na neurčitosti súvisiace so zohľadnením vplyvov znečistenia z iných regiónov a cezhraničných vplyvov sa odporúča v analýzach PZKO poukazujúcich na pôvod znečistenia ovzdušia zhodnotiť aj geografický príspevok regionálneho pozadia,“**

Určenie cezhraničného príspevku pozadia predstavuje nielen metodologický problém, ale aj problém s dostupnou výpočtovou kapacitou, presnosťou vstupov a priestorovým a časovým priradením emisných tokov (rovnaká argumentácia platí aj pre stranu 101).

Príspevok regionálneho pozadia, ktorého súčasťou je aj cezhraničný prenos, bol hodnotený pre domény modelovania s vysokým rozlíšením. Vyhodnotenie geografických príspevkov regionálneho pozadia je spojené s vysokou neurčitosťou a neprináša benefit úmerný vynaloženým prostriedkom.

- **Str. 95:** Pozn. pod čiarou

„Pozn. Ak sa zoberie do úvahy skutočnosť, že 10 % obyvateľov reaguje na poskytnuté informácie a pravdepodobne zmení svoje správanie, tak všetci obyvatelia vykurujúci pevným palivom by museli byť preškolení 2x, aby sa dosiahla zmena správania 20 % obyvateľov.“

Odporúčame toto tvrdenie odstrániť, nakoľko použitá logika je chybná.

- **Str. 98 — 100: „2. Neurčitosti súvisiace so vstupnými údajmi z hodnotenia kvality ovzdušia na základe modelovania“**

Porovnanie výstupov z modelu RIO v dvoch rôznych rokoch nepoukazuje na neurčitosti súvisiace so vstupnými údajmi. Neurčitosti súvisiace so vstupnými údajmi sú zadefinované v dokumente „PZKO pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ v časti 4.1 a týkajú sa kvality vstupných meteorologických a hlavne emisných dát. Ďalej chceme poukázať na to, že argumentácia v tejto časti hodnotenia založená len na porovnávaní výsledkov z modelu RIO z 2 rokov o rizikovosti oblasti nie je korektná. V metóde integrovaného posúdenia, aj v PZKO (časť 4.4) je vysvetlené, prečo nie je postačujúce používať na určenie rizikovosti oblasti len regionálny model RIO. V tejto časti sa nachádzajú ďalšie sporné tvrdenia v súvislosti s vplyvom regionálneho pozadia (Jelšava).

- **Str. 101: „3. Neurčitosti súvisiace s vymedzením rizikových oblastí a s tým súvisiacich ORKO“**

Neurčitosti súvisiace s vymedzením rizikových oblastí vyplývajú z neurčitostí, ktoré sme popísali v bode 6, ďalej z neurčitostí, vyplývajúcich z formulácie jednotlivých matematických modelov a z ich rozlíšenia.

Z textu nie je zrejmé, čím je podložené tvrdenie, že „V prípade zohľadnenia viacročných modelovaných koncentrácií BaP (roky 2021 — 2023), ktoré vysoko prekračujú cieľovú hodnotu 1 ng/m^3 , do stupňa rizika 3 by mali byť zaradené aj obce ako napr. Meliata (aktuálne stupeň rizika 1), Čoltovo (aktuálne stupeň rizika 2), Gemerská Panica (aktuálne stupeň rizika 2), Bretka (aktuálne stupeň rizika 1) a ako ďalšie s prekročenými cieľovými hodnotami pre BaP.“, pretože modelovanie s vysokým rozlíšením nie je pre zmienené roky dostupné.

- Str.102: „6.) Neurčitosti súvisiace prioritnými opatreniami relevantnými pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“

Ako sa konštatuje v texte, jedná sa o formálnu chybu, obec Veľká Ida je vyhodnotená v oboch prípadoch a je uvedená v oboch tabuľkách. Hlavný zdroj znečistenia v mestskej časti Košice-Šaca je priemysel, preto táto mestská časť nebola zaradená do hodnotenia účinnosti opatrení pre lokálne kúreniská. Pre priemysel boli navrhnuté len podporné opatrenia, ktoré neboli kvantifikovateľné, preto nebola modelovaná účinnosť týchto opatrení.

Zo správy o hodnotení je zrejmé, že autori si neuvedomujú rozdiel medzi interpolačno-regresným modelom RIO a deterministickými modelmi CALPUFF a ATMOSTREET.

Vypracovanie podkladov pre PZKO zahŕňalo dôkladný proces odborného pripomienkovania zo strany obstarávateľa, väčšinu pripomienok v správe o hodnotení strategického dokumentu k podkladovej časti, ktorú vyhotovilo SHMÚ, považujeme za neopodstatnenú.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

*V stanovisku SHMÚ k hodnoteniu strategického dokumentu PZKO sú pripomienky, ktoré poukazujú na metodologické nedostatky a nejasnosti v pôvodnej správe. SHMÚ správne upozorňuje na nevhodné používanie modelu RIO na určovanie podielu jednotlivých zdrojov znečistenia a na problémy s presnou identifikáciou obcí s prekročenými limitmi, čo si vyžaduje použitie detailnejších a presnejších modelovacích prístupov. Zároveň zdôrazňuje potrebu transparentného a aktuálneho spracovania vstupných emisných dát, najmä z domácich kúrenísk, ktoré sú kľúčovým zdrojom znečistenia v regióne. Pripomienky SHMÚ sú konštruktívne a smerujú k zvýšeniu kvality a presnosti strategického dokumentu, vrátane lepšieho vysvetlenia metodiky, aktualizácie údajov a zohľadnenia cezhraničných vplyvov znečistenia. **Vzhľadom na odborný charakter a relevantnosť týchto pripomienok je potrebné ich zapracovanie do finálnej verzie strategického dokumentu.** Takýto prístup zabezpečí, že program bude založený na najnovších dostupných poznatkoch a metodických štandardoch, čím sa zvýši jeho efektívnosť a prínos pre zlepšenie kvality ovzdušia v aglomerácii Košice a v Košickom kraji. Rešpektovanie stanoviska SHMÚ prispeje k lepšiemu riadeniu kvality ovzdušia a k naplneniu legislatívnych požiadaviek na ochranu zdravia obyvateľstva a životného prostredia.*

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, Trnavská cesta 52, 826 45 Bratislava, list č. ÚVZSR/OHŽPaZ/1085/5634/2025 zo dňa 04.02.2025)

„Záväzné stanovisko

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky so správou o hodnotení strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ súhlasí.

Odôvodnenie

PZKO KK je strategický dokument zameraný na ochranu ovzdušia a zlepšenie kvality ovzdušia v aglomerácii Košice a zóne Košický kraj. Hlavným cieľom PZKO KK je dosiahnutie dobrej kvality ovzdušia pomocou opatrení, ktoré znížia koncentrácie znečisťujúcich látok (PM_{10} , $\text{PM}_{2,5}$ a benzo(a)pyrény) v ovzduší pod limitné a cieľové hodnoty pre zdravie ľudí, ekosystémy a vegetáciu v čo najkratšom čase a dlhodobo.

PZKO KK sa vypracováva pre „zónu“ alebo „aglomeráciu“ so zhoršenou kvalitou ovzdušia, t.j. tam, kde je prekračovaná limitná hodnota 2 alebo cieľová hodnota 3 znečisťujúcej látky/znečisťujúcich látok určená/určených na ochranu ľudského zdravia v okolitom ovzduší zákonom č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ochrane ovzdušia“) a vyhláškou MŽP SR č. 250/2023 Z. z. o kvalite ovzdušia (ďalej len „vyhláška o kvalite ovzdušia“).

Územie, na ktoré sa vzťahuje PZKO KK, sa odvíja od miery rizika nepriaznivej kvality ovzdušia stanovenej metódou integrovaného posúdenia pre rok 2023. PZKO KK sa vypracúva pre tie zóny a aglomerácie, na území ktorých sa nachádza aspoň jedna obec s rizikovým stupňom 3. Opatrenia na zníženie emisií však musia byť vykonané vo všetkých obciach, takto vyčlenenej zóny, ktorých rizikový stupeň je 2 alebo 3, v ideálnom prípade aj v obciach s rizikovým stupňom 1. Uvedené kritériá určujú územie, ktorým je v prípade posudzovaného PZKO KK aglomerácia Košice (územie mesta Košice a obcí Bočiar, Haniska, Sokolany a Veľká Ida) a zóna Košický kraj (územie kraja bez aglomerácie Košice).

Hlavnými zdrojmi znečistenia ovzdušia sú:

- priemysel (produkcia veľkého množstva tuhých častíc, skleníkových plynov, toxických látok a emisií prchavých organických zlúčenín (VOC)),
- energetika - elektrárne a teplárne (SO₂, NO_x a CO₂),
- doprava (vysoké koncentrácie NO_x, PM a VOC),
- spaľovanie odpadu,
- vykurovanie domácností (spaľovanie tuhých palív (dreva a uhlia) v domácnostiach produkuje prachové častice a polycyklické aromatické uhl'ovodíky (PAU), ktoré sú karcinogénne).

Na stave kvality ovzdušia má svoj nemalý podiel aj regionálne pozadie a cezhraničný prenos znečisťujúcich látok.

PZKO KK zahrňuje:

- hodnotenie súčasného stavu kvality ovzdušia z hľadiska dodržiavania noriem kvality ovzdušia,
- identifikáciu podielu zdrojov na znečistení ovzdušia v danej lokalite,
- opatrenia na dosiahnutie súladu s normami kvality ovzdušia,
- termíny implementácie opatrení,
- indikátory plnenia a zodpovednosť za plnenie opatrení

Za účelom naplnenia cieľa PZKO KK je navrhnutý súbor opatrení:

1. Prioritných - sústredia sa na návrh opatrení, ktoré priamo riešia problém identifikovaný v zóne/aglomerácii. Jedná sa o opatrenia, ktoré majú ťažiskovú funkciu vo vzťahu k cieľu plnenia limitných a cieľových hodnôt znečistenia ovzdušia.
2. Podporných - napomáhajú k dosiahnutiu cieľov splnenia limitných a cieľových hodnôt. Majú doplnkovú funkciu k prioritným opatreniam a sú nevyhnutné pre zvýšenie efektivity prioritných opatrení.
3. Výhľadových - predstavujú súbor opatrení, ktoré nie je možné realizovať počas účinnosti PZKO KK. Časový rámec ich realizácie je omnoho dlhší, ako je účinnosť PZKO KK a ich realizácia je plánovaná v dlhodobom horizonte.

Časový harmonogram realizácie opatrení je pre prioritné a podporné opatrenia určený na obdobie rokov 2025 — 2027, pričom v roku 2028 sa preskúma a vyhodnotí PZKO KK podľa § 9 ods. 9 zákona o ochrane ovzdušia.

Pravdepodobné vplyvy PZKO KK na zložky životného prostredia a zdravia boli posudzované v nulovom variante a v jednom variante riešenia strategického dokumentu. Identifikácia vplyvov poukázala na významnú prevahu nepriamych a priamych pozitívnych vplyvov na viaceré zložky životného prostredia vrátane zdravia. Potenciálne negatívne vplyvy sa predpokladajú krátkodobé, lokálneho charakteru a eliminovateľné štandardnými opatreniami na minimalizáciu vplyvov.

Syntéza skutkového stavu životného prostredia vrátane zdravia a jeho pravdepodobného vývoja, v kombinácii s navrhovanými opatreniami PZKO KK a identifikovanými vplyvmi, poukázala na potrebu dodatočného podrobného hodnotenia z hľadiska zdravia obyvateľov. Z podrobného hodnotenia vplyvov s ohľadom na modelovanú účinnosť opatrení PZKO KK, zameraného na hodnotenie vplyvov z hľadiska zdravia obyvateľov, vyplynul predpoklad, že opatrenia navrhnuté v PZKO KK pre niektoré okresy Košického kraja nebudú postačujúce.

Vo väzbe na PZKO KK bol v závere správy o hodnotení strategického dokumentu navrhnutý súbor odporúčaní, ktoré smerujú k podpore pozitívnych vplyvov strategického dokumentu a k odstráneniu neurčitostí, a to odporúčania s cieľom zefektívnenia a zabezpečenia čo najlepšieho možného výsledku a dosiahnutia environmentálnej prijateľnosti v nadväznosti na ciele PZKO KK, ako aj odporúčania pre konkrétne okresy resp. ich časti s ohľadom na stupeň rizika zhoršenej kvality ovzdušia.

Po preštudovaní predloženej správy o hodnotení strategického dokumentu PZKO KK v zmysle zákona č. 355/2007 Z. z. nemá Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky z hľadiska ochrany, podpory a rozvoja zdravia obyvateľstva na úseku verejného zdravotníctva v tomto štádiu spracovania vecné pripomienky a správu o hodnotení akceptuje v uvedenom rozsahu.

Pri návrhu konkrétnych opatrení prijatých v PZKO KK v súvislosti s odporúčaniami navrhovanými pre ich zefektívnenie a zabezpečenie čo najlepších výsledkov po ich implementácii v rámci jednotlivých sektorov požadujeme rešpektovať platné právne predpisy upravujúce ochranu verejného zdravia.

Na základe vyššie uvedených skutočností a čiastkových stanovísk dotknutých regionálnych úradov verejného zdravotníctva sa vydáva toto záväzné stanovisko.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko Úradu verejného zdravotníctva SR (ďalej len „Úrad“) k „Programu na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ je súhlasné. Úrad konštatuje, že program je zameraný na zníženie znečistenia ovzdušia pod zákonné limity prostredníctvom súboru prioritných, podporných a výhľadových opatrení. Dokument identifikuje hlavné zdroje znečistenia a navrhuje konkrétne kroky na ich elimináciu. Úrad zároveň upozorňuje, že v niektorých okresoch nemusia byť navrhnuté opatrenia dostatočné, a odporúča ďalšie podrobné hodnotenie vplyvov na zdravie obyvateľov. Celkovo však nemá v tomto štádiu vecné pripomienky a program akceptuje, pričom požaduje rešpektovanie platných právnych predpisov na ochranu verejného zdravia. Na základe uvedeného nevyplývala potreba zapracovania žiadnych konkrétnych podmienok do finálnej verzie dokumentu.

Slovenská inšpekcia životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Košice, Odbor inšpekcie ochrany ovzdušia, Rumanova 14, 040 53 Košice (ďalej len IŽP Košice“), list č. 1286/53/2025-2754/2025 zo dňa 28.01.2025

IŽP Košice zaslala k predloženej dokumentácii nasledovné pripomienky a návrhy na doplnenie:

- „V dokumente na strane 136 v časti Vybrané systémové problémy kvality ovzdušia v Košickom kraji — Zápach je nesprávne konštatovanie, cit.: „Orgánom kontrolujúcim dodržiavanie týchto nariadení je Slovenská inšpekcia životného prostredia, ktorá môže aj nariadiť prevádzke vypracovať plán riadenia zápachu a kontrolovať jeho dodržiavanie.“

Tak ako je v danom odseku uvedené, zdrojom zápachu sú rôzne zdroje znečisťovania ovzdušia, pričom pre zdroje, ktoré emitujú tieto pachové látky - zápach sú ustanovené všeobecné technické požiadavky a všeobecné podmienky prevádzkovania, ktoré je v zmysle § 47 ods. 5 zákona č. 146/2023 Z. z. o ochrane ovzdušia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 272/2023 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v oblasti ochrany životného prostredia v súvislosti s reformou stavebnej legislatívy (ďalej len „zákon o ochrane ovzdušia“) oprávnený kontrolovať aj príslušný okresný úrad.

Zároveň informujeme, že inšpekcia nemá v zmysle § 42 zákona o ochrane ovzdušia kompetenciu nariadiť prevádzkovateľom zdrojov znečisťovania ovzdušia vypracovať plán riadenia zápachu. Táto kompetencia prislúcha v zmysle § 44 ods. 1 písm. f) zákona o ochrane ovzdušia okresným úradom resp. v zmysle § 46 ods. 2 písm. c) zákona o ochrane ovzdušia obciam.

Na základe vyššie uvedeného Vás žiadame o doplnenie a prepracovanie uvedenej časti strategického dokumentu.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko Inšpektorátu životného prostredia Košice upozorňuje na nepresnosti v časti dokumentu týkajúcej sa kompetencií pri kontrole zápachu a plánov riadenia zápachu. Zdôrazňuje, že kontrolu dodržiavania nariadení vykonávajú aj okresné úrady, nie len inšpekcia, a že inšpekcia nemá právomoc nariaďovať vypracovanie plánov riadenia zápachu. Žiada doplnenie a prepracovanie tejto časti strategického dokumentu, aby bola v súlade s platnou legislatívou. Na základe uvedeného je potrebné ich zapracovanie do finálnej verzie strategického dokumentu.

Slovenská agentúra životného prostredia, Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica (ďalej len „SAŽP“), list č. 9880/2025 zo dňa 29.01.2025

„Ministerstvo životného prostredia SR do Plánu hlavných úloh na rok 2025 pre Slovenskú agentúru životného prostredia (SAŽP) nezahrnulo spracovanie stanovísk v rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie.

SAŽP zároveň nie je dotknutým orgánom, povoľujúcim, ani iným orgánom, ktorého stanovisko alebo vyjadrenie je vyžadované v súvislosti s jednotlivými ustanoveniami zákona o EIA a následných konaní podľa osobitných predpisov. SAŽP nemá kompetenciu vyjadrovať sa ku konaniam podľa zákona.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko jasne uvádza, že Slovenská agentúra životného prostredia nie je kompetentná ani oprávnená vyjadrovať sa k posudzovaniu vplyvov strategického dokumentu v rámci daného procesu. Stanovisko vzaté na vedomie.

Magistrát mesta Košice, oddelenie dopravy a životného prostredia, referát životného prostredia, Tr. SNP 48/A, 040 11 Košice, list. č. MK/A/2025/11980 zo dňa 06.02.2025

„Mesto Košice v zmysle zákona informovalo o zaslaní správy o hodnotení vplyvov verejnosť v mieste obvyklým spôsobom a to verejným oznamom na elektronickej úradnej tabuli mesta Košice a webovom sídle mesta dňa 20.01.2025. V tejto lehote nebolo na mesto zo strany verejnosti doručené žiadne stanovisko.

Správa o hodnotení strategického dokumentu je vypracovaná v súlade s určeným rozsahom hodnotenia. Smernica Európskeho parlamentu týkajúca sa kvality ovzdušia je transponovaná do právnej úpravy SR zákonom o ochrane ovzdušia a vyhláškou o kvalite ovzdušia. Uvedeným sú dané normy kvality ovzdušia, ktorých cieľom je zníženie vplyvu znečistenia ovzdušia na zdravie obyvateľstva. Program je nástrojom strategického plánovania regionálneho významu, ide o konkrétny strategický dokument, ktorý bude pravidelne aktualizovaný. Posudzovaný PZKO je vypracovaný pre aglomeráciu Košice (územie mesta Košice, obcí Bočiar, Haniska, Sokolany a Veľká Ida) a pre Košický kraj. Hlavnými zdrojmi znečistenia ovzdušia sú priemysel, energetika, doprava, nelegálne spaľovanie odpadu a vykurovanie domácností. Súčasťou správy je poskytnutie informácií o pravdepodobnom vývoji právnej úpravy v kvalite ovzdušia z pohľadu EÚ, čo potvrdzuje aj skutočnosť, že riešenie znečistenia ovzdušia je medzi environmentálnymi problémami prioritné.

Zásadným je, že pri spracovaní bolo prvoradým, aby implementácia dokumentu bola realistická a monitorovanie poskytlo hodnotnú spätnú väzbu.

Hlavným cieľom PZKO je v aglomerácii Košice a v zóne Košický kraj dosiahnuť dobrú kvalitu ovzdušia prostredníctvom navrhnutých opatrení – prioritných, podporných a výhľadových. V aglomerácii Košice ide o opatrenia zástupcov priemyslu a Mesta Košice. Podľa výsledkov

monitorovania SHMÚ na staniciach došlo v roku 2023 k prekročeniu limitnej hodnoty pre priemernú dennú koncentráciu PM₁₀ dlhodobo na stanici Veľká Ida a prekročeniu cieľovej hodnoty benzo(a)pyrénu BaP z výroby koksu.

Súčasťou Správy o hodnotení vplyvov strategického dokumentu je návrh opatrení na prevenciu, elimináciu, minimalizáciu a kompenzáciu vplyvov na životné prostredie a zdravie. Súčasťou posudzovania strategického dokumentu PZKO je súbor odporúčaní aj so zameraním na odstránenie viacerých neurčitostí súvisiacich so vstupnými údajmi z hodnotenia na základe modelovania, so zohľadnením vplyvov znečistenia z iných regiónov vrátane cezhraničného a neurčitosti súvisiacej s indikátormi na sledovanie plnenia opatrení.

V prípade implementácie opatrení a projektov na zlepšenie kvality ovzdušia, ktoré sú uvedené v PZKO je predpoklad, že oproti predchádzajúcemu stavu, budú eliminované zdravotné riziká obyvateľov súvisiace s dlhodobým stavom znečistenia ovzdušia v posudzovanom území. Mesto Košice v súlade so zákonom o ochrane ovzdušia v rámci spracovania PZKO predložilo ako dotknutá obec súbor podkladov, ktoré sú jeho súčasťou.

Podľa údajov v spracovanej správe o hodnotení, prispeje PZKO k zlepšeniu kvality ovzdušia v obmedzenom rozsahu. Vzhľadom k vyššie uvedenému a výsledku verejného prerokovania, Mesto Košice, ako dotknutá obec, **nemá námietky** k návrhu posudzovaného dokumentu a považuje ho za **environmentálne prijateľný a realizovateľný**.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko je kladné bez pripomienok. Nevyplynula potreba zapracovania žiadnych konkrétnych podmienok do finálnej verzie dokumentu.

Obec Prakovce, Obecný úrad 333, 055 62 Prakovce, list č. 2025/0058/OcÚ/pdp. zo dňa 09.04.2025

„Obec Prakovce, zastúpená starostom obce Mgr. Róbertom Weiszom, obdržala od Okresného úradu Košice, odboru starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a vybraných zložiek životného prostredia kraja, so sídlom Komenského 52, 041 26 Košice správu o hodnotení strategického dokumentu: „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“.

Na základe toho, Obec Prakovce ako dotknutá obec v zmysle § 11 ods. 1 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) informovala verejnosť, že pripomienky k rozsahu hodnotenia strategického dokumentu je možné predložiť do 21 dní od jeho zverejnenia podľa § 12 ods. 1 zákona okresnému úradu v sídle kraja.

Rozsah hodnotenia strategického dokumentu bol zverejnený na úradnej tabuli obce a internetovej stránke obce (www.prakovce.sk) od 20.01.2025 do 11.02.2025 (vrátane).

Na základe toho, Obec Prakovce k zaslanej správe o hodnotení strategického dokumentu: „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ nemá námietky.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko je kladné bez pripomienok. Nevyplynula potreba zapracovania žiadnych konkrétnych podmienok do finálnej verzie dokumentu.

Obec Olcnava, Jarná 2, 053 61 Olcnava, list č. 172/2025 zo dňa 07.02.2025

„Obec Olcnava – výhrady k hodnotiacej správe strategického dokumentu Košického kraja:

- Správa o hodnotení strategického dokumentu veľmi povrchné hodnotí program zlepšenia kvality ovzdušia strategického dokumentu Košického kraja, bez ohľadu na reálne zisťovanie skutočného stavu kvality ovzdušia v jednotlivých regiónoch a obciach so zreteľom na prevádzky veľkých znečisťovateľov ovzdušia a ochranu zdravia obyvateľov dotknutých regiónov. Obec Olcnava aj napriek upozorneniu na verejnom prerokovaní programu na zlepšenie kvality ovzdušia v

Košiciach, nie je zahrnutá do rizikových obcí so zhoršenou kvalitou ovzdušia. V obci Olcava sa nachádza prevádzka kameňolomu, v ktorom dochádza vplyvom ťažby, spracovania a vývozu kameniva k pravidelnému znečisťovaniu ovzdušia prachom. Vývoz kameniva z kameňolomu je realizovaný len kamiónovou dopravou, čím v obci dochádza aj k značnému znečisteniu ovzdušia z výfukových plynov nákladných automobilov, keďže ročná produkcia vývozu kameniva je 500 tisíc ton. Obec Olcava sa nachádza aj v bezprostrednom susedstve farmy ošípaných v Spišských Vlachoch (vzdialenej 600 m od intravilánu obce), ktorá do ovzdušia ročne vypustí 200 ton znečisťujúcich látok. Z hore uvedených dôvodov vyplýva, že obec Olcava opodstatnene patrí do zoznamu obcí s rizikom zhoršenej kvality ovzdušia.

- Správa o hodnotení strategického dokumentu nevyhodnotila a menovite nezahrnula do programu zlepšenia kvality ovzdušia veľkých regionálnych znečisťovateľov ovzdušia. Na základe identifikácie veľkých znečisťovateľov ovzdušia je možné určiť zložky znečistenia ovzdušia a následne určiť aj spôsob odstránenia týchto zložiek a spôsob ich monitorovania.
- Správa o hodnotení strategického dokumentu nevyhodnotila a nezahrnula do programu zlepšenia kvality ovzdušia kompletne hodnotenie kvality ovzdušia s ohľadom na potreby jednotlivých regiónov Košického kraja. Hodnotila len znečistenie ovzdušia dlhodobomonitorovaných látok. Kvalitu ovzdušia je potrebné riešiť ako celok a je nevyhnutne potrebné zahrnúť do merania kvality ovzdušia aj znečisťujúce látky ako fosfor, dusík, amoniak a zinok, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú kvalitu ovzdušia a zdravie obyvateľov. Obec Olcava má za to, že v hodnotení strategického dokumentu je veľmi dôležité apelovať na zapracovanie do programu na zlepšenie kvality ovzdušia Košického kraja aj normy kvality ovzdušia, definované platnými právnymi predpismi na úseku ochrany ovzdušia. Apelujeme aj na zapracovanie nepretržitého merania množstva znečisťujúcich látok v ovzduší, ako sú amoniak, fosfor, dusík a zinok pri prevádzkach, ktoré sú klasifikované ako veľkí znečisťovatelia ovzdušia.
- Schvaľovanie a implementácia programu pre zlepšenie kvality ovzdušia Košického kraja je kľúčová pre ochranu zdravia obyvateľov a zlepšenie životného prostredia v Košickom kraji. Je preto veľmi dôležité schvaľovať tento strategický dokument aj s ohľadom na meranie znečistenia ovzdušia amoniakom, fosforom, dusíkom a zinkom.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko obce Olcava obsahuje zásadné výhrady k správe o hodnotení Programu na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj. Obec nesúhlasí s tým, že nebola zaradená medzi rizikové územia, hoci v jej katastri sa nachádza kameňolom s vysokou produkciou a intenzívnou kamiónovou dopravou, ako aj blízka farma ošípaných so značnými emisiami. Kritizuje, že správa nezohľadňuje reálny stav ovzdušia v jednotlivých regiónoch, nemenovala veľkých znečisťovateľov a hodnotila len vybrané látky. Požaduje zahrnúť aj ďalšie znečisťujúce látky (amoniak, fosfor, dusík, zinok) a zaviesť ich trvalé monitorovanie. Obec žiada doplniť dokument o konkrétne opatrenia a normy v súlade s legislatívou a apeluje na zohľadnenie miestnych podmienok pred jeho schválením. V uvedenej súvislosti okresný úrad v sídle kraja uvádza, že sa jedná sa o konkrétne prevádzky, ktoré sú zdrojom znečisťovania ovzdušia. V prípade pochybností o dodržiavaní emisných limitov, prevádzkových povinností vyplývajúcich z ustanovení zákona o ochrane ovzdušia je potrebné sa obrátiť s podnetom na prešetrenie na príslušný Okresný úrad, resp. SIŽP. Uvedené výhrady prekračujú dosah strategického dokumentu.

Obec Sírnik, Obecný úrad, Hlavná 152/21, 076 03 Sírnik, list č. OCU-100/2025-OCU – 005 zo dňa 05.02.2025

„V období posledných dvoch až troch rokov, tzn. zhruba po vypuknutí vojny na Ukrajine, sme zaznamenali zvýšené množstvo preletov lietadiel nad katastrálnym územím obce Sírnik, čo vedie aj k

zvýšenému hluku najmä v nočných hodinách a aj k zvýšeným obavám obyvateľstva z prípadnej leteckej nehody.

Preto dôrazne žiadame:

- vykonať šetrenie dopadu emisií na zdravie obyvateľov,
- uskutočniť posudzovanie vplyvov na životné prostredie — EIA vzhľadom na územie európskej sústavy chránených území **NATURA 2000 — Územie európskeho významu Dolný tok Ondavy SKUEVO843** v nadväznosti na prvky územného systému ekologickej stability nadregionálneho biokoridoru Ondava a ekologicky významného segmentu KP rieky Ondava,
- uskutočniť šetrenie vplyvu preletov na chránené vtáčie územie **CHKO Latorica**,
- vykonať meranie hluku,
- vykonať šetrenie dopadu na psychiku obyvateľov ohľadom zvýšených obáv z leteckých nešťastí najmä v súvislosti s medializovanými čoraz častejšími leteckými nešťastiami,
- **vylúčiť vzdušný priestor nad katastrálnym územím obce Sirník z letového koridoru pre všetky prelety okrem preletov záchranných zložiek.**

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

*Stanovisko obce Sirník možno považovať za zamietavé, no obsahuje pripomienky, ktoré **vecne nesúvisia** s obsahom posudzovaného strategického dokumentu. Program na zlepšenie kvality ovzdušia je zameraný na hodnotenie a znižovanie emisií z hlavných zdrojov znečistenia ovzdušia (napr. doprava, vykurovanie, priemysel), pričom sa nezameriava na leteckú dopravu, hluk či psychické dopady obáv z leteckých nešťastí. Pripomienky obce týkajúce sa preletov lietadiel, vplyvu na CHKO Latorica, či NATURA 2000, ako aj návrh na zmenu letových koridorov, **presahujú rámec a kompetencie** tohto strategického dokumentu a ich riešenie je možné cez iné plánovacie alebo regulačné nástroje.*

U. S. Steel Košice, s.r.o., Vstupný areál U.S. Steel, 044 54 Košice, list č. E/AG10/91/2025 USSKE-00842/2025 zo dňa 24.01.2025

„K návrhu **„Programu na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“** **nemáme zásadné pripomienky**, navrhované podporné opatrenia týkajúce sa spol. U. S. Steel Košice, s.r.o. (ďalej USSK) sú **relevantné na identifikované zdroje difúznej/sekundárnej prašnosti**.

Upozorňujeme na chybný zoznam monitorovaných znečisťujúcich látok IMS stanicami spol. USSK v Haniske, Poľove, Veľkej Ide (str. 30) – **žiadame uviesť meranie imisíí PM₁₀ a PM_{2,5}**, odstrániť meranie NO, SO₂ a CO imisíí – tieto nie sú na uvedených IMS monitorované.

K „Správe o hodnotení“ uvádzame nasledovné stanovisko:

Podporné opatrenia pre sektor *Energetika a priemysel* a sektor *Znižovania sekundárnej prašnosti* uvedené v prílohe č. 4 PZKO týkajúce sa spoločnosti U. S. Steel Košice, s.r.o., ku ktorým je uvedený rámcový návrh opatrení na elimináciu nežiaducich vplyvov (SoH str. 79 a 83), boli navrhnuté v súlade s **VYKONÁVACÍM ROZHODNUTÍM KOMISIE z 28. februára 2012, ktorým sa podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách stanovujú závery o najlepšíh dostupných technikách (BAT) pre výrobu železa a ocele**, hlavne so zameraním na **BAT #11**: BAT má slúžiť na prevenciu alebo znižovanie emisií rozptýleného prachu zo skladovania, manipulácie a dopravy materiálov pomocou jednej z techník uvedených ďalej v texte alebo ich kombinácie.

Predmetné opatrenia boli navrhnuté ako **ďalšie opatrenia navyše** oproti opatreniam už aplikovaným, ktoré USSK už preukazovalo v procese prehodnocovania piatich IPKZ povolení v rokoch 2013 – 2016 v súvislosti s vydaním Záverov o BAT pre výrobu železa a ocele. Navrhované podporné opatrenia používajú techniky na **znižovanie difúzných emisií**, optimalizáciu efektívnosti ich zachytávania čo najbližšie pri zdroji prašnosti so zohľadnením ich praktickej aplikovateľnosti, vhodnosti pre súvisiace technologické operácie a **minimalizácie vplyvu na jednotlivé zložky ŽP**.

V kapitole IX.5 *Návrh opatrení, časť Ďalšie odporúčania*, je konštatované, že pre aglomeráciu Košice je navrhovaných 45 podporných opatrení, pričom mnoho z nich len nepriamo alebo okrajovo súvisia s identifikovanými zdrojmi znečisťovania ovzdušia. Z hľadiska implementácie jednotlivých opatrení a zodpovednosti za ich plnenie v aglomerácii Košice má byť **najviac opatrení realizovaných U. S. Steel Košice, s.r.o. (spolu 18 opatrení)**, pričom tie sú navrhované so zameraním na hlavné zdroje prašnosti v súčasnosti – a to sú difúzne/sekundárne emisie prachu z technologických operácií so vstupnými/výstupnými materiálmi, ich dopravou a skladovaním. **Tým je zabezpečené ich ciele smerovanie na hlavný zdroj prašnosti v USSK.**

Opatrenia na zníženie tzv. **komínových emisií z USSK** boli prijaté a aj splnené už v predchádzajúcom PZKO z roku 2013, ako je to uvedené v kapitolách 7.1 a 7.2 PZKO z roku 2024.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko spoločnosti U. S. Steel Košice je vecné a odborné, bez zásadných pripomienok k návrhu Programu na zlepšenie kvality ovzdušia (PZKO). Spoločnosť súhlasí s navrhnutými podpornými opatreniami, ktoré sa týkajú znižovania difúznej prašnosti, a potvrdzuje ich súlad s legislatívou EÚ (BAT pre železiarsky priemysel). Zároveň upozorňuje na technickú nepresnosť v strategickom dokumente, konkrétne na nesprávne uvedené merania imisií na IMS staniciach USSK v Haniske, Poľove a Veľkej Ide. Túto pripomienku je teda potrebné zapracovať do finálnej verzie strategického dokumentu.

Mgr. Andrea Frischer, Jesenná 3, 040 01 Košice, list zo dňa 05.02.2025

„Bez uvedeného čísla strany: Tým, že kontrolu plnenia opatrení má v prípade podozrenia na nesplnenie plánu opatrení vykonať SIŽP, by som odporúčala osloviť pre posúdenie dokumentu PZKO aj ich, nakoľko oni vedia zhodnotiť, či navrhované opatrenia sú vhodne naformulované a vykonateľné, kontrolovateľné.

s. 13 Chcem sa spýtať, či "Dôvodom na jeho vypracovanie je predovšetkým potreba zabezpečenia:" nebolo aj "ochrany zdravia ekosystémov, zvierat a kvalitnej pôdy a na nej vypestovaných poľnohospodárskych plodín"

s. 65 – na spodku strany: "Vážnym environmentálnym problémom je vo všeobecnosti nízke environmentálne povedomie volených zástupcov orgánov územnej samosprávy a ich slabý záujem na rozhodovaní v prospech opatrení, ktoré znamenajú zlepšenie kvality ovzdušia"

s. 73 – pod "Odporúčania na implementáciu opatrenia:" a "Spolupráca s miestnymi samosprávami": upraviť opatrenie nasledovne: "poskytovanie informácií a organizovanie predajných výstav o ekologických a energeticky efektívnych alternatívach (ako sú kotly na biomasu, plynové kotly a tepelné čerpadlá) na úrovni kraja."

s. 73 – pod "Odporúčania na implementáciu opatrenia:" a "Spolupráca s miestnymi samosprávami": doplniť: "predniesť zámer a najdôležitejšie body PZKO na pôde mestského, miestnych a obecných zastupiteľstiev a uchádzať sa o spoluprácu s poslancami a predstaviteľmi samosprávy"

s. 74 – pod "Zdravie obyvateľstva": doplniť: "- zníženie počtu odvrátených úmrtí spôsobených nepriaznivým ovzduším"

s. 74 – pod "Výzvy a dôležité aspekty implementácie opatrenia": doplniť: "podporiť elektronický monitoring znečisťovania ovzdušia z lokálnych kúrenísk priamo verejnosťou, napr. verejným nahlasovaním takých prevádzok a príbytkov"

s. 74 – pod "Zavedenie kontrol vykurovacích zariadení": vložiť: "popri miestnych workshopoch a seminároch ponúknuť možnosť premerania ekológie kúrenia v príbytkoch pomocou analyzátora spalín"

s. 74 – veta "Podpora miestnych komunít pri organizovaní spoločných nákupov kvalitných palív, ktoré môžu byť cenovo dostupné a ekologické": zmeniť na: "Podpora miestnych komunít

formou spoločného nákupu cenovo výhodných kvalitných a ekologickejších palív". Dôraz je na výhodnejšom nákupe vďaka množstevnej zľave.“

Vyjadrenie okresného úradu v sídle kraja:

Stanovisko obsahuje viacero podnetov a pripomienok, ktoré však z väčšej časti nie sú relevantné pre samotný strategický dokument, ani pre Správu o jeho hodnotení. Mnohé z navrhovaných doplnení majú skôr implementačný alebo komunikačný charakter, prípadne predstavujú návrhy na rozšírenie textu o dopĺňajúce formulácie, ktoré nie sú podstatné z hľadiska zákonného rozsahu posudzovania strategického dokumentu podľa zákona o EIA. Navyše, Správa o hodnotení ako výsledok posudzovania vplyvov už bola vypracovaná a nie je predmetom ďalšej úpravy, nie je možné ju doplniť. Pripomienky smerujúce k jej textu preto nie je možné spätne zapracovať.

Na základe uvedeného máme za to, že niektoré z návrhov (napr. doplnenie konkrétnych aktivít pre samosprávy alebo monitoring verejnosťou) môžu byť zvážené pri realizácii samotných opatrení v ďalších fázach implementácie programu.

7. Verejné prerokovanie a jeho závery

Záznam z verejného prerokovania správy o hodnotení strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ a návrhu strategického dokumentu

Miesto prerokovania: zasadačka Okresného úradu Košice, Komenského 52, 040 26 Košice

Dátum prerokovania: 04.02.2025

Prítomní: podľa prezenčnej listiny, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť záznamu

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie štátnej správy vôd a vybraných zložiek životného prostredia kraja (ďalej len „okresný úrad v sídle kraja“) ako obstarávateľ, podľa § 11 ods. 4 zákona o EIA, uskutočnil verejné prerokovanie správy o hodnotení strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ (ďalej len „Správa o hodnotení“) a návrhu strategického dokumentu dňa 04.02.2025 so začiatkom od 10:00 hod. v miestnosti č. 101 (1. poschodie, veľká zasadačka) na Okresnom úrade Košice.

Verejné prerokovanie začalo privítaním všetkých zúčastnených. Zástupca okresného úradu v sídle kraja v krátkosti oboznámil všetkých prítomných so samotným procesom a so skutočnosťou, že momentálne sa celý proces nachádza v štádiu, kedy bola obstarávateľom predložená Správa o hodnotení s návrhom strategického dokumentu a že tieto boli v zmysle ustanovení zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie zverejnené v centrálnom informačnom systéme (ďalej len „CIS“) - Enviroportál a zároveň rozoslané všetkým dotknutým subjektom na pripomienkovanie.

Následne bolo slovo odovzdané Ing. Blanke Demešovej, za obstarávateľa strategického dokumentu, ktorá uviedla krátke zhrnutie k tomu, ako prebiehal proces tvorby PZKO. Stručne predstavila strategický dokument a uviedla jeho súlad so všetkými legislatívnymi a metodickými východiskami uplatňujúcimi sa v súvislosti s procesom jeho tvorby, schvaľovania a hodnotenia. Doplnila, že stretnutie bude venované verejnému prerokovaniu Správy o hodnotení (v rámci procesu SEA) a zároveň návrhu strategického dokumentu, ktorého bola zhotoviteľom.

Následne predstavila za spracovateľa Správy o hodnotení Ing. Andreu Saxovú za riešiteľský kolektív SAŽP a odovzdala jej slovo.

Verejné prerokovanie pokračovalo prezentáciou správy o hodnotení strategického dokumentu, ktorú zabezpečila Ing. Andrea Saxová. V úvode v stručnosti oboznámila zúčastnených so samotným procesom posudzovania vplyvov strategického dokumentu a jeho jednotlivými krokmi. Následne

pokračovala odborným výkladom k samotnej Správe o hodnotení a jeho hlavných výsledkoch, ktoré správa priniesla. Ďalej priblížila jednotlivé kapitoly Správy o hodnotení. Zdôraznila, že bola spracovaná v súlade so zákonom o EIA. Správa o hodnotení bola vypracovaná v 1 variante. V hodnotení samotného dokumentu sa riešili iba prioritné a podporné opatrenia navrhnuté v strategickom dokumente. Obsah a ciele strategického dokumentu boli podľa spracovateľa v poriadku. Na hodnotenie bola použitá metodológia SAŽP. Nie všetky časti boli relevantné pre hodnotenie. Negatívne vplyvy na zdravie obyvateľstva a životné prostredie sa nepredpokladajú a výrazne prevyšujú pozitívne vplyvy na životné prostredie. Pri návrhoch opatrení ide skôr o odporúčania k podpore krokov potrebných na zlepšenie kvality ovzdušia. Tieto odporúčania sú v Správe o hodnotení. Hodnotiteľ odporúča schválenie strategického hodnotenia dokumentu. Na záver doplnila, že bude nasledovať pripravenie odborného posudku a záverečné stanovisko.

Následne Ing. Blanka Demešová pokračovala prezentáciou strategického dokumentu, doplnila, že PZKO obsahuje aj opatrenia, ktoré boli doplnené nad rámec prijatých opatrení v minulom období, a ktoré prispeli k zníženiu emisií TZL.

Ing. Blanka Demešová následne otvorila diskusiu a ponúkla zúčastneným možnosť podať pripomienky k správe o hodnotení strategického dokumentu, resp. možnosť zapojiť sa do diskusie a v prípade záujmu pripomienkovať aj samotný návrh PZKO.

Otázky, resp. pripomienky, ktoré odznali na prerokovaní len ústne, boli zástupcami okresného úradu v sídle kraja a spracovateľkou Správy o hodnotení prediskutované resp. zodpovedané.

V diskusii vyjadrili svoj postoj resp. pripomienky a otázky:

1. p. Rovinský:

Otázka: Kde je zverejnený strategický dokument?

Odpoveď: Ing. Demešová - Dokument bol zverejnený podľa zákona o ochrane ovzdušia a zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie na webovom portáli o životnom prostredí - Enviroportál, na úradnej tabuli Okresného úradu Košice a na webovom sídle Okresného úradu Košice.

2. p. Oliver Kovács - za mesto Moldava nad Bodvou

Otázka č. 1: Ktoré jednotlivé opatrenia sú v dokumente pre jednotlivé mestá a obce, kto ich bude vyhodnocovať a aká bude právna sila týchto opatrení?

Odpoveď: Ing. Demešová - Prioritné opatrenia sú podrobne popísané v prílohe č. 11 PZKO — ide o identifikačné listy opatrení na str. 143 — 148.

Otázka č. 2: Kto bude jednotlivé opatrenia vyhodnocovať a aká bude právna sila týchto opatrení?

Odpoveď: Ing. Demešová, Mgr. Fekete - Kontrolná činnosť zostáva na mestách, obciach (v spolupráci s manažermi kvality ovzdušia) alebo SIŽP, SHMÚ, príp. SAŽP (opatrenie Obnov dom mini) - kompetencie tiež uvedené v rámci identifikačných listov.

3. p. Frischer:

Otázka č. 1: Ako prebiehalo plnenie opatrení za prechodné obdobie a ako sa to vyhodnocovalo?

Odpoveď: Ing. Demešová - Odpočet opatrení je súčasťou PZKO - kapitola 7.1. a doplnené boli opatrenia nad rámec - kapitola 7.2., ktoré boli taktiež vyhodnotené. Všetky dotknuté orgány a organizácie boli oslovené, museli predložiť plnenie opatrení.

Otázka č. 2: Rezervy v opatreniach...

Odpoveď: Ing. Saxová (SAŽP) - Pripomienky a návrhy na doplnenie sú bližšie špecifikované v Správe o hodnotení.

Všeobecné opatrenia - špecifikovať opatrenie, konkretizovať skôr vyprecizovať tie opatrenia, kde vidia priestor to trochu upresniť.

Otázka č. 3: Nechýba rozloženie cieľov, časový harmonogram?

Odpoveď: Ing. Demešová - Časový harmonogram realizácie opatrení je uvedený v kapitole 8.4.

Otázka č. 4: Je dostatočné vyhodnotenie z meraní kvality ovzdušia vzhľadom na počet AMS v

Košiciach?

Odpoveď: Ing. Hroncová (SHMÚ) - Počet a typ meracích staníc je v súlade s vyhláškou o kvalite ovzdušia (meracia sieť je dostatočná).

Otázka č. 5: Akým spôsobom sa robí kontrola plnenia? Je dostatočné vyhodnocovanie zo strany miest a obcí?

Odpoveď: Ing. Demešová - SIŽP má v kompetencii kontrolnú činnosť, aj obce a mestá majú kompetenciu kontroly malých zdrojov znečisťovania ovzdušia. Zakladá sa informačný systém pre evidenciu malých zdrojov znečisťovania ovzdušia a obce budú posielat' údaje do NEIS.

Otázka č. 6: Zhoršený zdravotný stav obyvateľov mesta, prípadná kompenzácia obyvateľov ...

Odpoveď: Ing. Demešová - Problém s kompenzáciou obyvateľov v obciach so zhoršenou kvalitou ovzdušia sa spomína aj v dokumente, ale zmena legislatívy nie je v kompetencii okresných úradov, je to otázka na MŽP SR.

Otázka č. 7: Kompenzačné opatrenia za zeleň ...

Odpoveď: Ing. Demešová - V opatreniach na zlepšenie kvality ovzdušia je ako podporné opatrenie aj výsadba zelene, ale kompenzácia zelene nie je cieľom PZKO.

4. p. *Rovinský*:

Otázka č. 1: Pripomienka k nedostatočnej náhradnej výsadbe ... a vyčísl'ovaniu spoločenskej hodnoty vyrúbaných drevín...

Odpoveď: Ing. Demešová - Návrh na výsadbu zelene predkladá Správa mestskej zelene, ktorá do PZKO poskytla údaje, z ktorých sa vychádzalo. Úsek štátnej správy ochrany ovzdušia nemá v kompetencii riešenie náhradnej výsadby.

Ing. Fodor - Informoval o výsadbe zelene, ktorú realizovala spoločnosť U. S. Steel Košice s.r.o.

Otázka č. 2: Vzdelávanie, osвета, je dostatočná?

Odpoveď: Ing. Demešová informovala o aktivitách, ktoré realizujú manažéri kvality ovzdušia cez projekt LIFE populair - verejné diskusie, merania na školách, aktivity pre školy, nové a... stránky, brožúry.. Projekt LIFE populair bude pracovať na ďalších aktivitách v rámci osvety, ktoré bude vyhodnotené pri odpočte plnenia opatrenia Informovanie a osveta verejnosti v oblasti ochrany ovzdušia.

Otázka č. 3: Je dostatočný počet staníc AMS?

Odpoveď: SHMU — Ing. Hroncová — Počet AMS je dostatočný — odpoveď už bola zodpovedaná v priebehu diskusie.

5. p. *Fisher*:

Otázka: Ako sa má docieľiť revitalizácia medziblokových priestorov?

Odpoveď: Ing. Demešová - Návrhy a realizácia revitalizácie medziblokových priestorov nie je v kompetencii okresného úradu.

6. *U. S. Steel Košice s.r.o. - Ing. Fodor*:

Program je podľa jeho názoru orientačným dokumentom, ktorý je potrebné mať schválený. Konkrétne opatrenia sú viazané na financie.

7. p. *Fisher*:

Poukázal na potrebu zmeny zákona o Environmentálnom fonde - už bolo zodpovedané v texte vyššie. Pripomienka k skrúpaniu komunikácií — nedostatočný zdroj vody.

Požiadavka na detailnejší rozpis stavby cyklotrás a buspruhov.

Odpoveď: Ing. Demešová: PZKO nerieši koncepciu budovania siete cyklistických trás, túto kompetenciu má KSK a Mesto Košice.

8. p. *Tabický*:

Otázka č. 1: Poukázal na nezrovnalosti v texte Správy o hodnotení, podľa neho zlú formuláciu v zmysle použitia slova „môže“ pri vplyvoch jednotlivých opatrení na zložky ŽP, žalobu zo strany Európskej komisie, preventívny posyp ciest a tiež koncentrácie a počty prekročení limitov kvality ovzdušia.

Odpoveď: Ing. Saxová (SAŽP) - podala vysvetlenie používania jednotlivých slovných spojení v Správe o hodnotení.

Otázka č. 2: Čo môžeme očakávať od ďalších opatrení, ak už máme vytýčené ciele od roku 2013?

Odpoveď: Ing. Demešová - Počty prekročení ZL nameraných na AMS v Košickom kraji za posledných 10 rokov sa znížili, čo súvisí aj s doposiaľ prijatými opatreniami. AMS v meste Krompachy a Strážske nenamerali za posledné roky 35 prekročení za rok. SHMÚ každoročne vyhodnocuje a navrhuje oblasti riadenia kvality ovzdušia na základe meraní (príp. na základe modelovania). Od prioritných, ale aj od podporných a výhľadových opatrení očakávame ďalšie zníženie počtu prekročení na AMS. Účinnosť prijatých opatrení bude vyhodnocovaná a PZKO sa v prípade potreby bude aktualizovať.

V závere Ing. Blanka Demešová prítomným poďakovala za záujem a pripomienky a informovala o ďalšom postupe. Zároveň bola zúčastneným ešte podaná aj stručná informácia k procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, k následným krokom, že po uplynutí lehoty bude určený odborný posudzovateľ, ktorý vypracuje odborný posudok a návrh záverečného stanoviska strategického dokumentu. Uvedené závery boli v primeranom rozsahu zapracované do odborného posudku.

8. Konzultácie

Podľa § 63 zákona o EIA bolo možné v prípade potreby vykonať konzultácie počas celého procesu posudzovania vplyvov strategického dokumentu na základe vopred dohodnutého termínu. Miesto konania konzultácie: Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, Komenského 52, 041 26 Košice. Možnosť konzultácie nebola v procese posudzovania vplyvov strategického dokumentu využitá.

IV. CELKOVÉ HODNOTENIE VPLYVOV STRATEGICKÉHO DOKUMENTU

Zisťovaniu kladných a záporných vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie sa venovala kapitola IV. Základné údaje o predpokladaných vplyvoch strategického dokumentu vrátane zdravia.

Táto kapitola bola spracovaná s prihliadnutím na špecifiká strategického dokumentu PZKO, ktorého jadrom je zlepšenie kvality ovzdušia v aglomerácii Košice a zóne Košického kraja prostredníctvom systematických opatrení naprieč sektormi dopravy, energetiky, priemyslu, správy ciest a individuálneho vykurovania. Dokument sa sústreďuje na opatrenia vedúce k zníženiu emisií znečisťujúcich látok, čím sa nepriamo dosahuje pozitívny efekt na jednotlivé zložky životného prostredia a zdravie obyvateľstva.

Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj predstavuje strategický dokument, ktorý vychádza z detailných modelových analýz a odborných hodnotení aktuálneho stavu životného prostredia v regióne. Jeho hlavnou ambíciou je výrazné zlepšenie kvality ovzdušia, čo bude mať priamy pozitívny dopad na zdravie obyvateľstva Košického kraja, vrátane zníženia predčasných úmrtí a celkového zvýšenia kvality života.

Samotný dokument PZKO ponúka systémové riešenia v niekoľkých základných prioritných oblastiach, ktoré sú nevyhnutné pre zásadné zlepšenie životného prostredia a ochranu zdravia. Medzi tieto priority patria najmä opatrenia na zníženie emisií z dopravy, priemyslu, vykurovania domácností a ďalších významných zdrojov znečistenia. Realizácia týchto opatrení je podmienená dostupnosťou finančných zdrojov, ktoré sú v dokumente rozpracované podľa časového harmonogramu a konkrétnych aktivít, vrátane jasného určenia zodpovedných subjektov a možných partnerov.

Implementáciou stratégie PZKO je možné očakávať najmä pozitívne priame aj nepriame vplyvy na životné prostredie. Negatívne vplyvy sú zanedbateľné, keďže navrhované opatrenia sa zameriavajú najmä na organizačné, inovatívne a technické zlepšenia v existujúcich zariadeniach a procesoch, bez významného zásahu do územia. Väčšina vplyvov je preto hodnotená ako nepriamo

pozitívna, pričom dôraz je kladený na zlepšenie technickej vybavenosti, modernizáciu infraštruktúry a podporu inovatívnych riešení.

V rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie sa neočakávajú také negatívne účinky, ktoré by mohli ohroziť schválenie alebo realizáciu strategického dokumentu. Naopak, predpokladá sa rad pozitívnych efektov nielen v oblasti zdravia, ale aj v sekundárnych sociálnych a ekonomických aspektoch, ako je zvýšenie atraktivity regiónu, zlepšenie kvality života a podpora udržateľného rozvoja.

Rozvoj činností vyplývajúcich z PZKO prispeje k zníženiu negatívnych vplyvov na zdravie obyvateľstva vo väčšej miere ako doteraz. Prípadné negatívne účinky sú minimálne, keďže stratégia je zameraná na zvyšovanie kvality života v udržateľne sa rozvíjajúcom regióne, podporu rozvoja infraštruktúry a zabezpečenie dostupnosti kvalitnej zdravotnej starostlivosti. Dôležitou súčasťou je aj využitie poznatkov z výskumu a vývoja pri zavádzaní nových diagnostických a liečebných postupov, ako aj implementácia SMART riešení orientovaných na potreby občanov.

Záverom možno konštatovať, že Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj je strategickým dokumentom s významným potenciálom na pozitívne ovplyvnenie environmentálneho zdravia a celkovej kvality života obyvateľov regiónu. Jeho realizácia je kľúčová pre naplnenie cieľov udržateľného rozvoja a ochrany verejného zdravia v Košickom kraji.

Sumarizácia EV na jednotlivé zložky životného prostredia pre vybrané kritériá, ktoré charakterizujú hlavné princípy návrhu strategického dokumentu PZKO

Sumarizácia hodnotenia predpokladaných environmentálnych vplyvov (EV) vychádza z analýzy kvalitatívnych, kvantitatívnych a časových parametrov vplyvov navrhovaných opatrení PZKO. Očakávané vplyvy boli hodnotené z hľadiska formy pôsobenia (primárne, sekundárne, kumulatívne, synergické), časového hľadiska (krátkodobé, dlhodobé, trvalé, dočasné), kvalitatívneho charakteru (pozitívne, negatívne, bez vplyvu) a intenzity vplyvu (zanedbateľný, málo významný, významný, veľmi významný).

Vzhľadom na zameranie dokumentu na neinvazívne, systémové a organizačné opatrenia orientované najmä na zníženie emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia sa predpokladajú najmä primárne a sekundárne pozitívne vplyvy. Tie sa najvýraznejšie prejavujú v oblasti ovzdušia a zdravia obyvateľstva, čiastočne aj v oblasti klímy a sociálno-ekonomických parametrov.

Naopak, priame negatívne vplyvy sa neočakávajú, prípadne sú krátkodobé a nevýznamné, viažuce sa najmä na implementačnú fázu niektorých opatrení (napr. výmena vykurovacích zariadení, oprava ciest).

• priame pozitívne vplyvy:

- zníženie koncentrácií tuhých znečisťujúcich látok (PM₁₀, PM_{2,5}) a benzo[a]pyrénu v ovzduší,
- zlepšenie kvality ovzdušia v urbanizovaných oblastiach,
- zníženie záťaže na dýchacie ústrojenstvo a kardiovaskulárny systém,
- zvýšenie efektivity údržby komunikácií a zníženie sekundárnej prašnosti.

• sekundárne pozitívne vplyvy:

- zlepšenie zdravotnej situácie obyvateľstva (pokles predčasnej úmrtnosti, menej hospitalizácií),
- pozitívny vplyv na sociálno-ekonomickú situáciu obyvateľov v dôsledku zníženia nákladov na liečbu a vyššej kvality života,
- zvýšenie informovanosti verejnosti v oblasti ovzdušia a zdravia,
- podpora environmentálne uvedomelého správania (napr. využívanie ekologických palív, zmena dopravného správania),

- dlhodobý synergický efekt s inými politikami štátu (energetická efektívnosť, dekarbonizácia, klimatická odolnosť).

PZKO ako strategický dokument prináša primárne pozitívne efekty na životné prostredie, najmä na kvalitu ovzdušia a zdravie obyvateľstva. Kumulatívne a synergické efekty v kombinácii s inými rozvojovými politikami vytvárajú predpoklady pre udržateľné zlepšenie environmentálneho zdravia v regióne. Negatívne vplyvy sa nepredpokladajú alebo sú hodnotené ako nevýznamné a dočasné.

V. CELKOVÉ HODNOTENIE VPLYVOV STRATEGICKÉHO DOKUMENTU NA NAVRHOVANÉ CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA, ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU ALEBO SÚVISLÚ EURÓPSKU SÚSTAVU CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ (NATURA 2000)

Schválenie a následná realizácia strategického dokumentu PZKO nepredpokladá negatívne vplyvy na chránené územia, chránené vtáčie územia, územia európskeho významu, sústavu Natura 2000, prvky územného systému ekologickej stability (ÚSES) ani na chránené vodohospodárske oblasti. Tento predpoklad platí za predpokladu dodržania princípov a zásad udržateľného rozvoja pri implementácii jednotlivých opatrení navrhovaných v rámci PZKO.

Konkrétne zámery, ktoré môžu vzniknúť na základe opatrení navrhnutých v strategickom dokumente (napr. výmena vykurovacích zariadení, modernizácia infraštruktúry, ekologizácia dopravy), budú individuálne posudzované v súlade so zákonom o EIA, ak to ich charakter a lokalizácia budú vyžadovať. Zámery nepredpokladajú umiestnenie v chránených územiach ani v chránených vodohospodárskych oblastiach, nakoľko sa väčšina navrhovaných opatrení týka zastavaného a urbanizovaného územia obcí a miest.

V prípade realizácie stavebných alebo sanačných zásahov bude nevyhnutné navrhnuť a uplatniť opatrenia na elimináciu alebo minimalizáciu potenciálnych negatívnych vplyvov v súlade s platnými environmentálnymi a technickými predpismi.

VI. ZÁVERY

1. Výsledok procesu posudzovania

Na základe výsledku procesu posudzovania vplyvov strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ na životné prostredie v súlade s ustanoveniami zákona o EIA, pri ktorom sa zväžil význam očakávaných vplyvov strategického materiálu na životné prostredie, chránené územia a zdravie obyvateľstva, z hľadiska ich pravdepodobnosti, rozsahu a trvania, so zameraním najmä na súlad s ostatnými strategickými dokumentmi na cezhraničnej, národnej a regionálnej úrovni, úroveň spracovania oznámenia, určený rozsah hodnotenia, úroveň spracovania správy o hodnotení strategického dokumentu, výsledku verejného prerokovania pre správu o hodnotení strategického dokumentu, došlých stanovísk a konzultácií počas celého priebehu procesu posudzovania a za súčasného stavu poznania

s a o d p o r ú č a

schválenie strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ v znení, v ktorom bol predložený na posudzovanie vplyvov na životné prostredie a na základe ktorého bola vypracovaná správa o hodnotení. Zároveň je potrebné zohľadniť opatrenia uvedené v kapitole VI.6 záverečného stanoviska a zapracovať ich do predmetného strategického dokumentu ešte pred jeho schválením. Uvažovať s nimi aj v najbližšej aktualizácii strategického dokumentu.

Ak budú konkrétne projekty, predkladané v rámci tohto strategického dokumentu, spadať pod posudzovanie vplyvov činností na životné prostredie podľa tretej časti zákona, resp. pod Smernicu o

biotopoch, musí byť environmentálne posudzovanie, resp. primerané hodnotenie vykonané ešte pred vydaním povolenia podľa osobitných predpisov.

2. Odporúčaný variant

Na schválenie sa odporúča posudzovaný variant tak ako bol prezentovaný v správe o hodnotení. V správe o hodnotení bolo preukázané, že posudzovaný variant vykazuje výrazne pozitívnejšie vplyvy oproti stavu, ak by sa strategický dokument nerealizoval.

3. Odporúčania na prepracovanie, dopracovanie, úpravu návrhu strategického dokumentu

Uvedené v časti VI.6.

4. Odôvodnenie záverečného stanoviska z posúdenia strategického dokumentu

Záverečné stanovisko bolo vypracované podľa § 14 zákona o EIA na základe oznámenia, stanoveného rozsahu hodnotenia, konzultácií, správy o hodnotení k strategickému dokumentu, verejného prerokovania k správe o hodnotení a odborného posudku. Pri hodnotení podkladov a vypracovaní stanoviska sa postupovalo podľa ustanovení zákona o EIA, vyhlášky MŽP SR č. 113/2006 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o odbornej spôsobilosti na účely posudzovania vplyvov na životné prostredie a požiadaviek smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/42/ES o posudzovaní vplyvov určitých plánov a programov na životné prostredie. Pri odporúčaní strategického dokumentu „Program na zlepšenie kvality ovzdušia pre aglomeráciu Košice a zónu Košický kraj“ sa brali do úvahy predovšetkým environmentálne, sociálne ale aj hospodárske vplyvy na celoštátnej, regionálnej i lokálnej úrovni. Z výsledku environmentálneho posudzovania Stratégie vyplynulo, že strategický dokument vo verzii z roku 2024 je prijateľný z hľadiska celkových (negatívnych i pozitívnych) vplyvov na životné prostredie. V správe o hodnotení boli špecifikované, popísané a hodnotené všetky významné vplyvy strategického dokumentu na životné prostredie a zdravie obyvateľstva. Správa o hodnotení ako aj odborný posudok odborne spôsobilej osoby preukázali potenciál pozitívnych vplyvov strategického dokumentu na životné prostredie, ako aj schopnosť a možnosť eliminovať resp. minimalizovať potenciálne negatívne environmentálne vplyvy implementácie PZKO.

5. Návrh monitoringu

V zmysle zákona o EIA je obstarávateľ a rezortný orgán povinný zabezpečiť sledovanie a vyhodnocovanie vplyvov schváleného strategického dokumentu na životné prostredie, prípadne na tento účel použiť existujúci monitoring, aby sa predišlo zdvojovaniu monitorovania.

Monitorovanie environmentálnych vplyvov spočíva v:

- systematickom sledovaní a vyhodnocovaní vplyvov,
- vyhodnocovaní jeho účinnosti,
- zabezpečení odborného porovnania predpokladaných vplyvov uvedených v správe o hodnotení strategického dokumentu so skutočným stavom.

Vzhľadom na charakter strategického dokumentu sa monitoring vplyvu na ostatné zložky životného prostredia nenavrhuje. Prípadné negatívne vplyvy, ktoré vyplývajú z konkrétnych navrhovaných činností budú riešené v zmysle zákona o EIA.

6. Vyhlásenie sumarizujúce, ako boli začlenené úvahy o environmentálnych aspektoch do strategického dokumentu, ako bola zohľadnená správa o hodnotení strategického dokumentu, ako boli zohľadnené stanoviská verejnosti k správe o hodnotení strategického dokumentu, výsledky uskutočnených konzultácií, dôvody výber schváleného strategického dokumentu v porovnaní s inými prijateľnými variantmi a informácia o opatreniach, o ktorých sa rozhodlo v súvislosti s monitoringom

Strategický dokument sa odporúča na schválenie v znení v ktorom bol predložený na posudzovanie vplyvov na životné prostredie. Nižšie uvedené opatrenia a odporúčania zapracovať do strategického dokumentu. Uvažovať s nimi aj v najbližšej aktualizácii strategického dokumentu. S ohľadom na charakter navrhovaných opatrení v strategickom dokumente a ich primárne pozitívne environmentálne účinky, nebolo potrebné navrhovať samostatné opatrenia na elimináciu významných negatívnych vplyvov. Napriek tomu sa v správe o hodnotení odporúča súbor všeobecných odporúčaní, ktoré smerujú k podpore pozitívnych dopadov a k odstráneniu identifikovaných neurčitostí.

Tieto odporúčania zahŕňajú:

- **Stanovenie cieľových úrovní zlepšenia kvality ovzdušia** – buď ako absolútna koncentrácia konkrétnych znečisťujúcich látok (napr. PM₁₀, B(a)P), alebo ako percentuálne zníženie v porovnaní so súčasným stavom. Následne odporúča tieto úrovne pravidelne monitorovať a v prípade potreby doplniť dodatočné opatrenia.
- **Spresnenie opatrení v lokalitách s najvyššou záťažou** – napr. v juhozápadnej časti okresu Rožňava, kde sa odporúča vysokorozlišovacie modelovanie výskytu B(a)P a prehodnotenie stupňov rizika v konkrétnych obciach.
- **Zabezpečenie rovnomerného pokrytia opatreniami** – najmä v aglomerácii Košice tak, aby všetky obce s prekročením limitných hodnôt znečistenia boli zahrnuté do systému opatrení.

Opatrenia definované v samotnom PZKO sú v prevažnej miere:

- **neštrukturálne** (výchovné, administratívne),
- **technicko-prevádzkové**, s nízkou mierou negatívnych vplyvov,
- alebo samy o sebe slúžia na **redukciu znečistenia**, najmä ovzdušia.

Potenciálne negatívne vplyvy sú lokalizované, krátkodobé a je možné ich eliminovať štandardnými technickými alebo projektovými opatreniami v rámci EIA. Z toho dôvodu sa odporúčania zameriavajú predovšetkým na optimalizáciu účinnosti existujúcich opatrení, včasné plánovanie a koordináciu medzi subjektmi v území, a v prípade potreby ich doplnenie podľa aktuálneho vývoja kvality ovzdušia a zdravotných rizík.

7. Informácia pre schvaľujúci orgán a dotknutú verejnosť pri posudzovaní vplyvov strategických dokumentov

Podľa § 6a ods. 1 zákona o EIA je dotknutá verejnosť pri posudzovaní vplyvov strategických dokumentov verejnosť, ktorá má záujem alebo môže mať záujem o prípravu strategických dokumentov pred ich schválením.

Medzi dotknutú verejnosť pri posudzovaní vplyvov strategických dokumentov patrí:

- a) fyzická osoba staršia ako 18 rokov,
- b) právnická osoba,
- c) občianska iniciatíva podľa odseku 3.

Podľa § 6a ods. 5 zákona o EIA má dotknutá verejnosť pri posudzovaní vplyvov strategických dokumentov právo zúčastniť sa prípravy a posudzovania vplyvov strategického dokumentu, a to až do schválenia strategického dokumentu, vrátane práva podať písomné stanovisko podľa § 6 ods. 6, §

8 ods. 8, § 12 ods. 2 zákona o EIA, účasti na konzultáciách a verejnom prerokovaní strategického dokumentu.

V procese posudzovania vplyvov strategického dokumentu využila možnosť zapojenia sa do procesu jedna fyzická osoba, ktorá zaslala stanovisko ku správe o hodnotení strategického dokumentu. Stanovisko obsahovalo námety na zmenu textácie niektorých znení opatrení, ktoré môžu byť zvážené pri realizácii samotných opatrení v ďalších fázach implementácie programu.

Dotknutá obec je podľa § 14 ods. 5 zákona o EIA povinná zverejniť záverečné stanovisko z posúdenia strategického dokumentu do troch pracovných dní od jeho doručenia v mieste obvyklým spôsobom a oznámi, kde a kedy je možné doň nahliadnuť, robiť z neho výpisy, odpisy alebo na vlastné náklady zhotoviť kópie.

V zmysle § 15 ods. 2 zákona o EIA schvaľujúci orgán nemôže bez záverečného stanoviska z posúdenia strategického dokumentu schváliť strategický dokument, ktorý je predmetom posudzovania. Schvaľujúci orgán je povinný vziať do úvahy výsledky účasti verejnosti, a to najmä stanoviská verejnosti, výsledky konzultácií a verejného prerokovania s verejnosťou, vznesené pripomienky verejnosti.

Obstarávateľ doručí schválený strategický dokument v listinnom vyhotovení a na elektronickom nosiči dát príslušnému orgánu a zároveň ho zverejní na svojej internetovej stránke alebo iným vhodným spôsobom.

VII. POTVRDENIE SPRÁVNOSTI ÚDAJOV

1. Spracovatelia záverečného stanoviska

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie
Komenského 52, 041 26 Košice
Ing. Petronela Sedláková

v súčinnosti s

Úradom verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
Trnavská cesta 52, 826 45 Bratislava
MUDr. Mgr. Tatiana Červeňová, MPH, MHA
Hlavný hygienik Slovenskej republiky

na základe odborného posudku, ktorý vypracoval ENVICONSULT spol. s r.o.

2. Potvrdenie správnosti údajov podpisom oprávneného zástupcu príslušného orgánu, pečiatka

Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie
Komenského 52, 041 26 Košice
JUDr. Henrieta Halászová
vedúca odboru

3. Miesto a dátum vydania záverečného stanoviska

V Košiciach dňa 28.07.2025

Poučenie

Posudzovanie vplyvov strategického dokumentu podľa zákona o EIA sa nevykonáva podľa zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov a preto sa voči nemu nemožno odvolať.

Toto záverečné stanovisko možno preskúmať súdom podľa zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

Doručí sa (elektronicky)

Obstarávateľ

1. Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie štátnej správy vôd a vybraných zložiek životného prostredia kraja, Komenského 52, 041 26 Košice

Schvaľujúci orgán

1. Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie štátnej správy vôd a vybraných zložiek životného prostredia kraja, Komenského 52, 041 26 Košice

Dotknuté orgány

1. Ministerstvo životného prostredia SR, Námestie Ľudovíta Štúra 35/1, 812 35 Bratislava
2. Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica, Rožňavská 4588/24, Bratislava
3. Slovenská inšpekcia životného prostredia – ústredie, Gröslingová 5, Bratislava
4. Slovenský hydrometeorologický ústav, Jeséniova 17, 833 15 Bratislava
5. Úrad Košického samosprávneho kraja, Námestie Maratónu mieru 68/1, 040 01 Košice
6. Magistrát mesta Košice, Trieda SNP 48/A, 040 11 Košice
7. Správa mestskej zelene v Košiciach, Rastislavova 79, 040 01 Košice
8. Slovenská správa ciest, IVSC Košice, Miletičova 19, 826 19 Bratislava 29
9. Národná diaľničná spoločnosť a.s., Stredisko správy a údržby rýchlostných ciest, Dúbravská cesta 14, 841 04 Bratislava
10. U. S. Steel Košice, s.r.o., Vstupný areál U. S. Steel, 044 54 Košice
11. Phoenix Services Slovensko s.r.o., Vstupný areál U. S. Steel, Košice
12. Danucem Slovensko a.s., Rohožník, 906 38 Rohožník
13. Carmeuse Slovakia, s.r.o., Rozvojová 2/B, Košice
14. KOSIT a.s., Rastislavova 98, 043 46 Košice
15. MH Teplárenský holding, a.s., závod Košice, Teplárenská 3, Košice
16. Úrad verejného zdravotníctva SR, Trnavská cesta 166/52, Bratislava
17. Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, OSZP2, Komenského 52, 041 26 Košice
18. Okresný úrad Košice, odbor starostlivosti o životné prostredie, OSZP3, Komenského 52, 041 26 Košice
19. Okresný úrad Košice – okolie, odbor starostlivosti o životné prostredie, Hroncova 13, 040 01 Košice
20. Okresný úrad Michalovce, odbor starostlivosti o životné prostredie, Námestie slobody 1, 071 01 Michalovce
21. Okresný úrad Sobrance, odbor starostlivosti o životné prostredie, Tyršova 12, 073 01 Sobrance
22. Okresný úrad Rožňava, odbor starostlivosti o životné prostredie, Špitálska 3, 048 01 Rožňava
23. Okresný úrad Spišská Nová Ves, odbor starostlivosti o životné prostredie, Markušovská cesta 1, 052 01 Spišská Nová Ves
24. Okresný úrad Gelnica, odbor starostlivosti o životné prostredie, Hlavná 1, 056 01 Gelnica
25. Okresný úrad Trebišov, odbor starostlivosti o životné prostredie, M. R. Štefánika 1161/184, 075 01 Trebišov

Dotknutá verejnosť

Mgr. Andrea Frischer, Jesenná 3, 040 01 Košice

Dotknuté obce

Obce a mestá Košického kraja